

11. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

4. ÜNİTE: MAKALE DERS NOTLARI

4.ÜNİTE: MAKALE

Önce **makale türünün tanımına ve genel özelliklerine** bakalım:

Makale Nedir?

Bilimsel ve toplumsal konularda; siyaset, ekonomi, sanat, spor vb. alanlarda yazılan, açıklayıcı veya yorumlayıcı niteliği olan gazete veya dergi yazılarına **makale** denir. Bilimsel dergilerde yayımlanan makalelerde tıp, ekonomi, sosyoloji, felsefe gibi bilim dallarıyla ilgili konular işlenir.

MAKALELERİN GENEL ÖZELLİKLERİ MADDELER HALİNDE

- Makalelerin konuları, toplumun büyük bir bölümünü ilgilendirir.
- Hemen hemen her konuda makale yazılabilir.
- Makalede bir konuya yeni bir açıdan bakılır.
- Konuyla ilgili ortaya atılan tez, örnek ve kanıtlarla ispatlanır.
- Makalenin yazılış amacı bir konuyu açıklamak, konuyla ilgili bilgi vermektir.
- Diğer yazı türlerinin çoğunda olduğu gibi giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşan bir planı vardır.
- Makalede mecazlı, süslü, dolambaçlı anlatım ile konuşma dili havasından kaçınılır. Ciddi, ağırbaşlı, yalın, pürüzsüz, açık ve anlaşılır anlatım esas alınır.
- Örnekleme, karşılaştırma, tanık gösterme, tanımlama gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurulur. Alıntılardan yararlanılır; alıntı yapılan kaynak, kaynakçada gösterilir.
- Makaleler gazete ve dergi makaleleri olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkar. Gazete makalelerinde genellikle günlük siyasi, toplumsal sorunlar ele alınır. Dergi makaleleri ise akademik konulardan oluştuğu için daha çok uzmanlık gerektirir. Bilimsel bulgu ve terimler bu makalelerde daha çok yer alır.
- Edebiyat, dil, sanatsal özelliği ön planda olan makaleler edebi makale; ekonomi, tıp, sosyoloji gibi bilime dayalı meslekleri dile getiren makaleler de mesleki makaleler olarak adlandırılır.
- Şinasi'nin "**Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi**" edebiyatımızdaki ilk makale örneğidir.

BİLİMSEL MAKALELERİN BÖLÜMLERİ

(Bu kısımda yararlanılan kaynak: MEB 11. Sınıf Türk Dili Ve Edebiyatı Ders Kitabı, Sayfa 113-114)

Bilimsel makaleler; **başlık, özet, giriş, yöntem, bulgular, sonuç ve tartışma, kaynakça** bölümlerinden oluşur. Metnin özelliğine göre bu bölümlerden bazıları bulunmayabilir veya başlıkla belirtilemeyebilir.

Başlık: Konunun ilgilileri tarafından okunacak ilk bölümdür. Bu nedenle başlık düzenlenirken kelimeler dikkatle seçilmeli, makalenin içeriğini yansıtan en az sayıda kelime kullanılmalıdır. Uygun bir başlığı olmayan makale, hedef okuyucu kitlesine ulaşmayabilir.

Özet: Metnin bütününde anlatılanların ana hatlarıyla ifade edildiği bölümdür. Araştırmamanın kapsamı, amacı, araştırmada kullanılan yöntemler, elde edilen bulgular, araştırma sonunda ulaşılan sonuçlar ve metindeki anahtar kelimeler bu bölümde verilir.

Giriş: Temel bilgilerin sunulduğu bölümdür. Bu bölümde konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmalar hatırlatılır. Bu çalışmaya neden gerek duyulduğu ortaya konur.

Yöntem: Bu bölümde araştırmada tercih edilen yöntem ve söz konusu yöntemin tercih edilme nedenleri anlatılır. Yazarın neyi, nasıl ve niçin kullandığını açıkladığı bu bölüm, konuyu bilen bir uzmanın aynı çalışmayı kendi imkânlarıyla tekrar etmesini sağlar nitelikte olmalıdır.

Bulgular: Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ve bu bulguların ne anlama geldiği dile getirilir.

Sonuç ve Tartışma: Bu bölümde araştırmada elde edilen bulguların araştırmamanın amaçları ile ilişkileri kurulur. Elde edilen bulgulardan birtakım nesnel genellemelere ulaşmaya çalışılır. Ulaşılan sonuçlar, daha önce aynı veya benzer konularda yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılır. Araştırmamanın bilim dünyasına katkısı belirtilir. Yapılan bilimsel çalışmayla ulaşılan sonuçların günlük hayattaki olası etkileri değerlendirilir.

Kaynakça: Makalenin sonunda, yararlanılan kaynaklar liste hâlinde gösterilir. Makalede yer alan her kaynağa, kaynakçada yer verilir; kaynakçada yer alan her kaynağa metin içinde gönderme yapılır. Kaynakça hangi bilginin hangi kaynaktan alındığını göstermez. Bilginin hangi kaynaktan alındığı, metnin içinde kaynağa gönderme yapılarak belirtilir. Kaynakçada her kaynağa yalnız bir kez yer verilir.

Makalenin Türk Edebiyatındaki Gelişimi

Makaleler günümüzde bilimsel makaleler ve gazete makaleleri olmak üzere iki grupta toplanabilir. Fakat makalenin Türk edebiyatındaki serüveni gazetenin yayın hayatımıza girmesiyle başlar. Türk edebiyatının ilk gazetesi 1831 'de çıkarılan Takvîm-i Vekâyi'dir. Tamamen hükümet denetiminde çıkarılan gazeteyi 1840'ta yarı resmî yarı özel olarak çıkarılan Cerîde-i Havadis izler. Şinasi'nin Ağâh Efendi'yle birlikte 1860'ta çıkardığı Tercümân-ı Ahvâl ise Batılı anlamdaki ilk gazete kabul edilir.

Türk edebiyatında ilk makaleyi, İbrahim Şinasi ilk sayısı 22 Ekim 1860'ta çıkan Tercüman-ı Ahval gazetesinde yayımlamıştır. (**Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi**)

- **Hüseyin Cahit Yalçın**'ın Fransızcadan çevirdiği (Servetifünun dergisinin kapatılmasına sebep olan) **Edebiyat ve Hukuk** adlı makale ile
- Ömer Seyfettin'in **Genç Kalemler** dergisinde yayımlanan (Millî Edebiyat'ın dil anlayışını ortaya koyan) "**Yeni Lisan**" makalesi türün tanınmış örneklerindedir.

Makale türünün Türk Edebiyatı'ndaki önemli temsilcileri şunlardır: Namık Kemal, Ziya Paşa, Şemseddin Sami, Muallim Naci, Beşir Fuat, Hüseyin Cahit, Fuat Köprülü, Mehmet Kaplan, Samiha Ayverdi, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yahya Kemal Beyatlı, Peyami Safa, Nurettin Topçu, Cemil Meriç...

Türk Edebiyatında Makale Yazarları Ve Eserleri

Şinasi

. Mukaddime

Namık Kemal

. Mes Prisons Muahezenamesi
. Renan Müdafaanamesi

Ziya Gökalp

. Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak

Cenap Sahabettin

. Evrak-ı Eyyam
. Nesr-i Harp
. Nesr-i Sulh

Ali Canip Yöntem. Millî Edebiyat Meseleleri ve Cenap Beyle Münakaşalarımız

Yahya Kemal Beyatlı

. Aziz İstanbul
. Eğil Dağlar (makale- sohbet)

Yaşar Nabi Nayır

. Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri (makale- inceleme)

Hasan Ali Yücel

. Pazartesi Konuşmaları
. İyi Vatandaş İyi İnsan

Mehmet Kaplan

. Büyük Türkiye Rüyası (makale- eleştiri)
. Kültür ve Dil (makale I eleştiri)
. Nesillerin Ruhı (makale- eleştiri)

Ahmet Hamdi Tanpınar

. Edebiyat Üzerine Makaleler

Samiha Ayverdi

. Yusufçuk (makale ve konferansları)

MAKALE-FIKRA (KÖŞE YAZISI) FARKLARI

- Makale yazarı ele aldığı fikirleri bilimsel bir yaklaşımla incelerken fıkra yazarı kişisel görüşle ele alıp inceler.
- Makalelerde yazılanları ispatlama kaygısı vardır; ancak fıkralarda yazılanları ispatlama kaygısı yoktur.
- Makalelerde ciddi, yapmacıksız, bilimsel bir anlatım vardır. Fıkralarda açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılır.
- Fıkralar günübirlik yazı türüdür. Makalede ise böyle bir durum yoktur.
- Makalede yazar doğruyu; fıkroda ise yazar kendi doğrusunu anlatır.
- Makale fıkraya göre daha uzun bir yazı türüdür.
- Makale yazmak belli bir uzmanlık ister.

MAKALE-DENEME FARKLARI

- Makalede ortaya atılan düşünce iddia ya da görüş, kanıtlara dayanır. Denemede ise konu kişisel düşünceler, yorum ve bakış açısıyla desteklenir.
- Denemede öznellik, makalede nesnellik hakimdir
- Makalede düşünce kesin bir sonuca bağlanır. Denemede ise böyle bir zorunluluk yoktur.
- Makalenin üslup ve anlatımı ciddi, kurallı ve ağırbaşlıdır. Denemenin üslubu yazarına göre değişir.
- Makalede söz oyunlarına yer verilmez, açık ve anlaşılır bir anlatımı vardır. Deneme yazarı ise konusuna uygun olarak söz sanatlarına ve anlam oyunlarına yer verebilir. Denemede dilin doğru ve güzel kullanımı çok önemlidir.

MAKALE-SOHBET YAZISI FARKLARI

- Makalede konu, ayrıntılı bir şekilde; sohbet yazılarında ise konu ayrıntılara girilmeden yüzeysel bir şekilde işlenir.
- Makalelerde konuyu ispatlamak esasken sohbette ise ispat zorunluluğu bulunmaz.
- Makalelerde bilimsel, ağırbaşlı nesnel bir anlatım; sohbette samimi, içten bir anlatım esastır.